

Sygn. akt IV U 601/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR Grażyna Giżewska-Rozmus
Protokolant:	st. sekr. sądowy Joanna Racis

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2016 r. w O.

sprawy Z. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o świadczenie rehabilitacyjne

na skutek odwołania Z. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 16 lipca 2015 r., nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje odwołującej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy.

Sygn. akt. IV U 601/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16.07.2015r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział wO. w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 2 oraz art. 7, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i art. 18 ust. 1 i ust. 3-6 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - odmówił Z. Ż.prawa do świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego w związku z niezdolnością do pracy, spowodowaną wypadkiem przy pracy.

Ubezpieczona Z. Ż.- w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o przyznanie jej świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego.

W uzasadnieniu odwołująca wskazała, że nie zgadza się z decyzją ZUS, iż wypadek któremu uległa w dniu 30.11.2014r. nie spełnia wymogów wypadku przy pracy. W jej ocenie czynnikiem zewnętrznym wynikającym z definicji wypadku przy pracy jest także wysiłek fizyczny, związany z przenoszeniem towarów.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział wO. wniosł o oddalenie odwołania z uwagi na to, że w myśl art. 3 ust. 1 ustawy za wypadek przy pracy uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną,

powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą (...). Natomiast w myśl art. 6 ust. 1 pkt 2 z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy przysługuje świadczenie rehabilitacyjne. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy – świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego przysługuje w wysokości 100% podstawy wymiaru.

Jak wynika z akt sprawy tj. z protokołu wypadku z dnia 12.12.2014r., sporządzonego przez pracodawcę K. (...) – odwołująca w dniu 30.11.2014r. o godzinie 12.00 wykonywała swoje obowiązki w zakresie układania towarów w magazynie – chłodni. W pewnym momencie, w wyniku złej koncentracji, upadła na posadzkę, uderzając biodrem i lewym kolaniem o drewnianą paletę. Z zawiadomienia o wypadku wynika, że: „skarżące zakreśliło się w głowie i upadła na paletę”. Organ rentowy nie uznał zdarzenia za wypadek przy pracy z powodu braku przyczyny zewnętrznej.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona Z. Ź. zatrudniona jest w K. (...) - na stanowisku sprzedawcy-kasjera od dnia 1 lipca 2014r.

(dowód: bezsporne)

W dniu 30.11.2014r. odwołująca świadczyła pracę od godziny 5.30. Wykonywała w tym dniu swoje obowiązki pracownicze, polegające m.in. na przygotowaniu produktów do przeceny, rozstawieniu przygotowanego asortymentu oraz układaniu towaru w magazynie-chłodni. Po rozstawieniu towaru, odwołująca zrobiła porządek na dziale nabiałowym, na którym pracowała i robiła porządek na magazynie-mroźni. Panowała tam temperatura minus 20-24 stopnie C. Następnie wróciła by uprzątnąć chłodnię. Układała tam jogurty na palecie drewnianej, w ten sposób, że przenosiła paletkę z 24 małymi jogurtami do zbiorczej palety. Wykonywała to w ten sposób, że w pozycji stojącej, schylała się do podłoża (do wysokości ok. 20-30 cm), podnosząc paletkę z jogurtami, przechodziła ok. 5-6 kroków i układała je na paletę zbiorczą. W pomieszczeniu tym przebywała około 10 minut, a temperatura tam panująca wynosiła 3 stopnie. Odwołująca ubrana była w kurtkę ochronną. W pewnym momencie, w trakcie tej pracy, podniosła paletkę z jogurtami, przeszła około 5-6 kroków i schyliła się celem odstawienia paletki. Gdy podnosiła się zakreśliło jej się w głowie i upadła na posadzkę, uderzając biodrem i lewym kolaniem o drewnianą paletę. Ból kolana, który wówczas poczuła spowodował, że w czasie kolejnych dni po zdarzeniu miała problemy z chodzeniem. W związku z tym, że ból nie ustępował, a wręcz przeciwnie się nasilał, odwołująca w dniu 1.12.2014r. udała się do lekarza do Poradni Ortopedycznej, gdzie stwierdzono u niej uraz kolana lewego i wystawiono jej zwolnienie lekarskie na okres od 01.12.2015r. do 05.12.2014r. i kolejno na okres od 06.12. do 17.12.2014r.

W kwietniu 2015r. przeszła zabieg artroskopii kolana. Przebyła też turnus rehabilitacyjny w Sanatorium w G.

Odwołująca nie ma problemów z nadciśnieniem, nie przyjmuje też żadnych leków z tego powodu.

(dowód: protokół Nr (...) ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy – k. 2-5 akt ZUS, przesłuchanie odwołującej k: 32v-33; dokumentacja medyczna k: 8-24)

Organ rentowy w opinii z dnia 13.07.2015r. nie uznał zdarzenia z dnia 30.11.2014r. za wypadek przy pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30.10.2002r.

(dowód: opinia k: 7 – 8 akt ZUS)

Odwołująca pobierała zasiłek chorobowy od dnia 26.12.2014r. Okres zasiłkowy zakończył się z dniem 30.04.2015r.

(dowód: wniosek o świadczenie rehabilitacyjne – k. 1 akt ZUS)

Decyzją z dnia 16.07.2015r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił Z. Ź. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego w związku z niezdolnością do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy.

Postanowieniem z dnia 27.11.2015r. dopuszczono dowód z opinii biegłego lekarza internisty na okoliczność, czy w dniu zdarzenia 30 listopada 2014r. u odwołującej występowała choroba samoistna, która spowodowała nagły, krótkotrwały zawrót głowy czy też była to sytuacja spowodowana wykonywaną pracą w tym dniu (w okolicznościach opisanych przez odwołującą podczas przesłuchania na rozprawie w dniu 26.11.2015r. , w tym z uwzględnieniem nagłego i szybkiego schylenia się i podniesienia palety z jogurtami, przejścia około 4-5 kroków i ponownego schylenia się. Przy uwzględnieniu, że odwołująca przebywała w tym dniu zarówno w magazynie – mroźni i chłodni, wchodząc i wychodząc z nich do pomieszczeń sklepowych i biurowych).

Biegły internista w opinii z dnia 12.01.2016r. wskazał, że z uwagi na specyficzne warunki pracy odwołującej, takie jak nagła gwałtowna zmiana temperatury otoczenia i znaczny w tych okolicznościach wysiłek fizyczny, związany z podnoszeniem ciężarów ze zmianami pozycji ciała u osoby dotychczas zdrowej – konieczna jest opinia biegłego z zakresu medycyny pracy.

(dowód: opinia biegłego lekarza internisty k: 47-47v)

Biegły lekarz z zakresu medycyny pracy rozpoznał u badanej stan po urazie kolana lewego w dniu 30.11.2014r., uszkodzenie więzadła krzyżowego przedniego i obu łąkotec kolana lewego, stan po zabiegu artroskopowym w dniu 14.04.2015r. Jak wynika z akt sprawy i ustaleń komisji – odwołująca wykonywała samodzielnie w magazynie w chłodni pracę fizyczną - układania jogurtów na palecie drewnianej. W jej trakcie, jak twierdzi doznała – zawrotu głowy, utraty równowagi i upadku z uderzeniem kolanem lewym o paletę drewnianą. Z punktu widzenia obciążenia powódki pracą fizyczną i wydatkiem energetycznym – charakter wykonywanej pracy, czas jego trwania i zakres wykonywanych ruchów mieścił się w normach pracy, przewidzianej dla kobiet przy wykonywaniu czynności podnoszenia i transportu ręcznego przedmiotów. Odnosnie temperatury w pomieszczeniu biegły wskazał, że krótkotrwała 10-minutowa ekspozycja na temp. 3 stopni, przy korzystaniu z ubrania ochronnego, nie miała istotnego wpływu na termoregulację organizmu ani przebieg zdarzenia i nie mogła wpłynąć istotnie na wystąpienie zawrotu głowy i zaburzenie równowagi.

Tym samym biegły wskazał, że wyklucza, aby oba podnoszone czynniki zewnętrzne tj. obciążenie pracą fizyczną i ekspozycja na obniżoną temperaturę miały istotny wpływ na przebieg zdarzenia i by można je uznać za czynniki sprawcze zdarzenia – brak podstaw do uznania ich za przyczynę zdarzenia, a zdarzenie nie spełnia kryteriów wypadku przy pracy, nagłego działania czynników zewnętrznych na organizm z powstaniem ujemnych następstw biologicznych. Jak wskazał biegły – to podawany przez odwołującą zawrót głowy miał najpewniej za przyczynę nagłą pionizację ciała z niepełnym wyrównaniem ciśnienia tętniczego i chwilowym zaburzeniem krążenia tętniczego dogłowego, co jest reakcją zwykłą i spotykaną w warunkach fizjologicznych – nie jest to także chorobowy czynnik wewnętrzny, lecz reakcja naczyniowa, spotykana u osób zdrowych, przy szybkiej pionizacji ciała.

(dowód: opinia biegłego k: 73-75)

Żadna ze stron nie złożyła zastrzeżeń do przedmiotowej opinii.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie Z. Ż. zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673 ze zm.) za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodującą uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych,
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia,

3) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

W ocenie Sądu, zdarzenie do którego doszło w dniu 30 listopada 2014 r. należało uznać, wbrew ocenie dokonanej przez ZUS, za wypadek przy pracy w rozumieniu ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.).

Na istotę wypadku przy pracy składa się bowiem - nagłość zdarzenia, przyczyna zewnętrzna zdarzenia i związek zdarzenia z pracą.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawała nagłość zdarzenia, jakiemu uległa odwołująca, jak i jego związek z pracą, albowiem zdarzenie z dnia 30 listopada 2014 r. nastąpiło podczas wykonywania przez nią zwykłych czynności pracowniczych. Istota sporu dotyczyła natomiast istnienia zewnętrznej przyczyny, która go wywołała. Organ rentowy odmawiał bowiem prawa do uznania – „zakręcenia się w głowie odwołującej i w konsekwencji upadek” - za taką przyczynę.

Na wstępie warto zaznaczyć, iż zgodnie z ugruntowanym w judykaturze poglądem, zewnętrzną przyczyną sprawczą wypadku przy pracy może być każdy czynnik, pochodzący spoza organizmu poszkodowanego, zdolny – w istniejących warunkach – wywołać szkodliwe skutki, w tym także pogorszyć stan zdrowia pracownika dotkniętego już schorzeniem samoistnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, OSNP 2000/20/760, lex 42325).

Przy kwalifikacji konkretnej okoliczności jako przyczyny zewnętrznej, ważne jest przy tym, aby stanowiła ona przyczynę sprawczą zdarzenia, natomiast nie musi być przyczyną wyłączną czy jedyną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1990 r., II PR 52/90, lex 13637). Nierzadkie są sytuacje, w których nagle zdarzenie wywołuje nie jedna lecz więcej przyczyn, w tym w szczególności przyczyny o charakterze mieszanym (zewnętrzna i wewnętrzna).

W oparciu o opinię biegłego lekarza – z zakresu medycyny pracy – Sąd ustalił, że podawany przez odwołującą zawrót głowy, który nastąpił w dniu 30.11.2014r. miał za przyczynę nagłą pionizację jej ciała z niepełnym wyrównaniem ciśnienia tętniczego i chwilowym zaburzeniem krążenia tętniczego dogłowego, co jest reakcją zwykłą i spotykaną w warunkach fizjologicznych. Nie jest to chorobowy czynnik wewnętrzny, lecz reakcja naczyniowa spotykana u osób zdrowych, przy szybkiej pionizacji ciała.

Tym samym nie sposób uznać, że zadziałała tu jakakolwiek przyczyna wewnętrzna, skoro odwołująca była osobą zdrową, nie cierpiącą na nadciśnienie tętnicze i nie mającą zawrotów głowy. Nie stwierdzona u niej została też żadna samoistna choroba, która byłaby wyłączną przyczyną zakręcenia jej się w głowie. W ocenie Sądu zatem konsekwencja w postaci urazu była spowodowana pracą wykonywaną przez odwołującą. Z. (...) wykonywała bowiem swoje obowiązki schylając się i podnosząc w celu przeniesienia palety z jogurtami. Szybka pionizacja ciała spowodowała niepełne wyrównanie ciśnienia tętniczego i chwilowe zaburzenie krążenia tętniczego dogłowego, co jak stwierdził biegły, jest zwykłą reakcją organizmu następującą przy szybkiej pionizacji. Tym samym przyczyną wypadku były czynności wykonywane w ramach realizacji obowiązku pracowniczego- szybkie podniesienie się, które spowodowało w konsekwencji upadek i uraz kolana. Zadziałała tu zatem przyczyna zewnętrzna.

Warto w tym miejscu przytoczyć szeroki wywód zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2013 r. I UK 505/12, w którym wskazano na rozumienie wypadku przy pracy w związku z nałożeniem się czynnika chorobotwórczego na zewnętrzny (przy uwzględnieniu, że w rozpatrywanej sprawie nie występował czynnik chorobotwórczy). „Zewnętrzną przyczyną sprawczą wypadku przy pracy może być każdy czynnik zdolny wywołać w istniejących warunkach zdarzenie powodujące skutki w postaci śmierci lub urazu zdrowotnego. Jest to impuls powodujący wypadek i wyzwalający w jego toku czynnik zewnętrzny powodujący uraz lub śmierć. W każdym razie może to być - powodujące uszkodzenie ciała - działanie sił przyrody, narzędzi pracy, maszyn, spadającego przedmiotu; czyn innej osoby, jak również zawiniona lub mimowolna czynność samego poszkodowanego (np. potknięcie się, odruch, upadek - nawet na gładkiej powierzchni), byleby nie zachodziły podstawy do stwierdzenia,

że wypadek został spowodowany wyłącznie schorzeniem tkwiącym w organizmie pracownika, łączącym się choćby ze skłonnością do omdleń lub zakłóceń równowagi (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1963 r., zasada prawna, III PO 15/62, OSNCP 1963 nr 10, poz. 215 oraz wyroki z dnia 16 czerwca 1980 r., III PR 33/80, LEX nr 14532 i z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 257/04, LEX nr 390131). Wymaganie, aby uraz został spowodowany czynnikiem zewnętrznym wskazuje na konieczność związku przyczynowego między urazem i czynnikiem pochodzącym spoza organizmu poszkodowanego, przy czym czynnik ten ma zadziałać w ramach nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną. Ten element należy rozumieć w ten sposób, że wypadek przy pracy musi być wywołany taką przyczyną, zaś uraz spowodowany wypadkiem jest skutkiem działania czynnika zewnętrznego, pochodzącego spoza organizmu poszkodowanego. W takim razie uraz, który następuje wyłącznie na skutek nagłego rozwoju (ujawnienia się, pogorszenia, pogłębienia) schorzeń samoistnych, wewnętrznych stwierdzanych u poszkodowanego przed wypadkiem, bez zadziałania czynnika zewnętrznego, nie jest skutkiem wypadku (por. B. Gudowska [w:] Społeczne ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe. Komentarz, pod red. M. Gersdorf i B. Gudowskiej, Warszawa 2012, nr boczny 42 do art. 3). Uraz spowodowany wyłącznie przyczyną wewnętrzną, mającą swe źródło w stanie chorobowym poszkodowanego, pozbawia zdarzenie cechy wypadku ze względu na brak przyczyny zewnętrznej. Uraz doznany wyłącznie na skutek przyczyny tkwiącej w organizmie pracownika może się bowiem zdarzyć w każdych okolicznościach, a nie tylko w pracy. Przyjmuje się jednak, że określonemu zdarzeniu nie można odmówić cechy wypadku, jeżeli bez wykonywania pracy nie doszłoby do niego, albo też prawdopodobieństwo jego zajścia byłoby niewielkie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1997 r., II UKN 304/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 464).

Sąd Najwyższy w orzecznictwie zwracał także uwagę, że uszkodzenie ciała - w sytuacji, gdy nastąpiło na tle stwierdzonych u pracownika schorzeń samoistnych - nie wyłącza samo przez się możliwości uznania zdarzenia za wypadek przy pracy, jeżeli w stanie faktycznym ujawniłyby się przyczyny o charakterze zewnętrznym, z którymi określony skutek pozostaje w związku, np. potknięcie się chorego pracownika o nierówności chodnika (wyrok z dnia 24 października 1978 r., III URN 26/78, OSNCP 1979 nr 6, poz. 128, NP 1981 nr 3, s. 155, z głosem J. Zycha; inną sprawą są nieprzewycięzalne w praktyce trudności w wykazaniu, jaka była przyczyna upadku). Do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy w razie zbiegu przyczyny zewnętrznej z przyczyną wewnętrzną wystarczy więc wykluczenie, że bez tego czynnika zewnętrznego nie doszłoby do skutku w postaci uszczerbku na zdrowiu (wyrok z dnia 4 maja 1984 r., II PRN 6/84, Służba Pracownicza 1985 nr 1, s. 28). Z tego względu w braku dowodów, że rolnik, który przy zrywaniu owoców spadł z drzewa, chorował na zaburzenia równowagi ze skłonnością do omdleń, nie można wyłączyć istnienia zewnętrznej przyczyny wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym (wyrok z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 91/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 344). Nawet, gdy źródłem nagłego zdarzenia była choroba, to należy uwzględnić przyczynę dodatkową, zewnętrzną, pochodzącą ze sfery zagrożenia pracą i przyjąć, że ta właśnie przyczyna spowodowała uraz. Uraz doznany w wyniku nagłego zdarzenia spowodowanego epileptyczną utratą świadomości w miejscu pracy może być poczytany za spowodowany przyczyną zewnętrzną, jeżeli warunki pracy wywarły wpływ na jego rozmiar, przykładowo w sytuacji, gdy podczas upadku z powodu utraty przytomności pracownik stracił rękę urwaną przez maszynę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r., I UK 205/07, OSNP 2008 nr 23-24, poz. 361). Według tej reguły uznaje się za wypadek przy pracy upadek pracownika na skutek utraty przytomności wynikającej ze skłonności do omdleń, gdy doznanie urazu następuje wskutek uderzenia o twarde podłoże lub upadku z wysokości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 1977 r., III PRN 47/76, PiZS 1977 nr 1, s. 44 oraz z dnia 14 września 1977 r., III PRN 30/77, Służba Pracownicza 1978 nr 2, s. 34). W takich przypadkach przyczyną sprawczą doznanych uszkodzeń ciała pracownika jest nie tylko sam atak choroby powodujący utratę przytomności, lecz czynnik zewnętrzny, którego wystąpienie powoduje uraz”.

Sąd w pełni podzielił opinię powołanego w sprawie biegłego z zakresu medycyny sądowej, uznając ją za rzeczową i logiczną.

Biegły w sposób szczegółowy i jasny ustosunkował się do istotnych dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie zagadnień.

Należy podkreślić, że ani odwołująca, ani też ZUS w określonym przez Sąd 7-dniowym terminie - nie zgłosili żadnych zastrzeżeń do przedmiotowej opinii

Wobec powyższego, Sąd na podstawie art. 3 ust. 1 i art. 6 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.) oraz art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c., uwzględnił odwołanie Z. Ż. i zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z dnia 16 lipca 2015 r., przyznając jej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, spowodowaną wypadkiem przy pracy.

SSR Grażyna Giżewska-Rozmus